

TUNT KLÄDD. Pashtunsk flyktingpojke i Charahi Qambar. Allt han har för att värja sig från kylan är en tunn skjorta och plastsandaler.

Fakta Afghanistans internflyktingar

- I Kabul lever minst 35 000 internflyktingar i läger. I hela landet uppgår antalet till minst 500 000, många menar att den verkliga siffran är betydligt högre.
- Antalet som flyr på grund av kriget har ökat varje år sedan 2008. Förra året tvingades 186 000 människor lämna sina hem, att jämföras med runt 100 000 år 2010.
- Samtidigt lever knappt tre miljoner afghaner som flyktingar i Pakistan eller Iran.
- Internflyktingarna lever på ockuperad mark, under konstant vräkningshot och med ytterst begränsad tillgång till mat, vatten, utbildning och sjukvård.

Källa: Amnesty International

TEXT: IVAR ANDERSEN

BILD: CHRISTOFFER HJALMARSSON

DE BORTGLÖMDA BARNEN

Kyla och svält skördar många offer i Afghanistans flyktingläger

AFGHANISTAN Livet för Afghanistans internflyktingar är en daglig kamp för överlevnad. Invånarna i lägret Charahi Qambar, i utkanten av Kabul, svälter. Och fryser. Hittills har den rekordkalla vintern skördat minst 28 barns liv.

– Jag älskar mina barn, men om ni kan ge dem ett bättre liv så kan ni få dem direkt, säger en desperat pappa som bor i flyktinglägret.

På håll är det svårt att urskilja Charahi Qambar. De låga husen i det läger, Kabuls största, som härbärgerar omkring 12 000 internflyktingar har samma lerbruna färg som jorden de är byggda av.

En tung, stickande doft vilar över området. Det är lukten av brända sopor.

– Vi har inte tillräckligt med ved så vi skickar ut barnen. De samlar skräp och kvistar som vi eldar för att klara natten, säger Haji Mohammad, en av flyktingarna i lägret.

Men skräpeldarna förmår inte hålla den bitande kylan borta. Vintern i Kabul har varit den strängaste på 15 år. Under nätterna har temperaturen sjunkit ned mot -20. I Kabuls olika internflyktingläger har kylan under de senaste månaderna skördat minst 28 barns liv, enligt Amnesty International. Den verkliga siffran är sannolikt högre.

Om dagarna smälter snön i den starka solen – Kabul ligger på 1 700 meters höjd – och lerblandat vatten rinner in i hyddorna. De allra minsta har inga skor. De lite äldre har plastsandaler, men inga strumpor.

Inne i Haji Mohammads hydda sover 17 personer.

– För att hålla värmen, förklarar han.

Får ingen hjälp

I de porösa lerväggarna har råttor har grävt hål, nödortfött igenstoppade med tidningspapper. Röken av sopor sticker i ögon och hals.

Haji Mohammad har 13 barn. Äldste sonen är 17 år. Den yngsta, en flicka, är fyra månader och förlamad sedan födseln. Fötter och händer är krampaktigt

sammandragna, som fågelklor. Men hon får ingen hjälp.

– Nej. Ingen ger oss ens information om vart vi ska gå. Om vi tar en taxi skulle vi inte ha råd att åka till sjukhuset.

Flickan är noggrant inlindad i ett bylte av tyg. Det är inte tillräckligt.

– När hon vaknar och gråter på natten försöker vi krama henne varm, säger Haji Mohammad.

Han är långt ifrån ensam i lägret om att oroa sig över ett barn. Närmaste granen Abdallah Khan berättar att femåriga sonen Daoud aldrig har haft möjlighet att träffa en riktig läkare. Ingen vet varför pojken med de livliga ögonen, traditionellt sminkade med kol, inte kan prata eller gå ordentligt.

– Han har bara sagt ett ord på fem år. ”Mamma”, säger Abdallah Khan.

Motarbetas av myndigheterna

Liksom majoriteten av lägrets invånare är de etniska pashtuner. De flydde från krigets Helmand, vid gränsen mot Pakistan, våren 2007.

” När hon vaknar och gråter på natten försöker vi krama henne varm.

Haji Mohammad, boende i flyktinglägret.

– Det regnade granater varje dag. När min far dog ville vi inte förlora fler så vi kom hit, säger Haji Mohammad.

Livet i lägret är hårt, hårdare än det skulle behöva vara. Regeringen vägrar ge invånarna officiell flyktingstatus – vilket skulle kvalificera dem för olika former av statlig och internationell hjälp – och de motarbetas av lokala myndigheter.

– Vi och en handfull andra organisationer har stora program för vatten och sanitet på landsbygden. När vi tittat på att implementera dessa i lägren är det insatser som lokala myndigheter anser syftar till att permanentera dem. Det gäller även hälsoinsatser. Så länge det kallas för en mobil klinik är det okej, men vill du etablera en permanent klinik så får du problem med myndigheterna, säger Andreas Stefansson, landschef på Svenska Afghanistankommittén.

Regeringens syfte är dels att uppmuntra utflyttning genom att göra tillvaron så svår som möjligt, dels att avskräcka nya internflyktingar från att ansluta sig.

Men den cyniska politiken fungerar inte. Antalet internflyktingar har ökat varje år sedan 2008, och uppgick förra året till 186 000 personer. Siffrorna skulle kunna tolkas som att det inte är lockelsen att leva i en överbefolkad, osanitär kåkstad där brist är ett permanent tillstånd som får människor att bryta upp från sin hembygd. Men regeringen fort-

sätter att behandla lägren styvmoderligt, neka invånarna tillgång till grundläggande social service och hänvisa till dem som ”ekonomiska migranter”.

– Lägrens existens är ett misslyckande eftersom den påminner om läget på landsbygden. Myndigheterna slår ibland ifrån sig och säger att ”det finns inga problem där, de kan åka tillbaka”, säger Andreas Stefansson.

– Om man hänvisar till att krig pågår säger de att ”äh, vi är nära att knäcka talibanerna”. Man är mån om att upprätthålla bilden av ett framgångsrikt arbete. Det är en del av ett propaganda-krig gentemot talibanerna, och gentemot inrikespolitiken i USA.

Högst barnadödlighet i världen

Barnadödligheten i Afghanistan toppar statistiken i världen. I lägren, under vintern, helt utan tillgång till förlossningsvård, är överlevnad allt annat än självklart.

– Det är säkert tusen barn som har fötts sedan lägret grundades. Vi räknar inte in nyfödda, bara lite äldre barn, förklarar byäldsten Tawoos Khan medan han visar runt bland fallfärdiga hyddor och leriga gränder.

I hans uppgifter ingår att medla i tvister mellan lägrets invånare och, efter bästa förmåga, föra deras talan gentemot motvilliga lokala myndigheter. Högsta prioritet har rätt till skolgång för lägrets barn.

– Förut, i Helmand, trodde vi på att skaffa vapen och råna om vi behövde pengar och mat, men så fungerar det inte här i Kabul. Här är pennan vapnet, med det kan man slåss mot allt.

Men frågan drivs minst sagt i motvind. Statliga skolor kräver identitetshandlingar för att barnen ska få skriva in sig – identitetshandlingar få har och som bara kan utfärdas i den hemprovins Charahi Qambar invånare flytt från. Att istället sända barnen till privata, avgiftsfinansierade, skolor är en finansiell omöjlighet. ►

FÖRLAMAD. Haji Mohammads yngsta dotter är fyra månader. Hon är förlamad sedan födseln men familjen har inte råd att ta henne till en läkare.

10 Reportage

Fredag 30 mars 2012

SNÖSKOTTNING. Taken i flyktinglägret består oftast av presenningar och måste ständigt skottas för att inte rasa in.

VATTEN. Lägrets över 10 000 inånare har tillgång till sammanlagt fyra vattenkranar. En av dem är trasig.

SOPOR. I utkanten av lägret tornar mindre sopberg upp sig.

► – Just nu är det väldigt få av våra barn som går i skolan, säger Tawoos Khan.

Konservativ provins

De som bor i Charahi Qambar har levt med kriget som granne och lärt sig vad som krävs för att överleva. Lägret är fullt av vänliga möten, men efter mörkrets inbrott är det inte säkert. Helmand är en djupt konservativ provins, centrum för intensiva stridigheter och ett starkt fäste för talibanerna. Att prata med lägrets kvinnor är inte att tänka på, än mindre att fotografera dem.

Jag vill be alla som vill hjälpa oss att ta hjälpen direkt hit, korruptionen tar 90 procent.

Tawoos Khan, boende i flyktinglägret

Även andra strikta hierarkier har följt med från hemprovinsen.

– De som befinner sig på en högre nivå i samhället stjälar alla pengar och stoppar dem i egen ficka. Jag vill be alla som vill hjälpa oss att ta hjälpen direkt hit, korruptionen tar 90 procent, säger byäldsten Tawoos Khan.

– Det vore bättre om man gav hjälp direkt till varje familj än att ge det genom byäldsten. Han tar allt själv, förklarar Haji Mohammad i förtroende efter att han försäkrat sig om att inga nyfikna öron finns inom hörhåll.

Lägren har funnits i många år, men

det krävdes en rekordkall vinter och dusintals ihjälfrusna barn för att de otaliga hjälporganisationer som finns representerade i Kabul skulle vakna.

Och nu när de väl har vaknat, eller snarare slagit upp ett sömndrucket öga på glänt, präglas hanteringen av valhantlighet och bristande koordinering.

Det interna skvallret bland biståndsarbetare berättar om hur ett läger råkade få fyra omgångar filter medan andra blev helt utan när organisationerna plötsligt ville demonstrera handlingskraft.

Men även om det internationella samfundet skulle få ordning på logistiken

TUNGT ARBETE. Khandarei bär vattendunkar genom lägret. Tyngden tvingar honom att ta ideliga korta pauser, innan kylan tvingar honom att återigen fortsätta.

så kvarstår regeringens motvilja mot alla typer av insatser som kan tänkas ”permanentera” lägren.

Invånarna har tillgång till runt tio liter vatten per person och dag – i Sverige är förbrukningen 200 liter – långt under den miniminivå som FN menar krävs för en dräglig levnadsstandard.

Saknar kläder och mat

Khandarei, svarar ”kanske 15” när Dagens ETC frågar om hans ålder. Han är på marsch genom lägret med två stora dunkar som han bara orkar bära korta sträckor.

KYLA. De yngsta barnen går barfota i snön. De lite äldre har sandaler, men sällan strumpor.

– Det finns bara fyra vattenkranar i lägret. Kranen i vår del är trasig.

Khandareis yngre bror står bredvid i en snödriva. Han har inga byxor på sig.

– Vi har inga kläder åt honom. Och ingen mat heller.

Kriget har på ett dramatiskt vis fördjupat klyftorna i det afghanska samhället. Tidigare krigsherrar och politiska eliter har kunnat berika sig ofantligt när utländsk militär upphandlat varor och tjänster, medan städernas oskolade arbetskraft istället har drabbats av ökande priser och stigande arbetslöshet.

Internflyktingarna tillhör de största för-

lorarna. De har tvingats lämna landsbygdens självförsörjande jordbruk för städer där de är utestängda från arbetsmarknad, sjukvård och skola. De möter ett samhälle där de inte är välkomna och hjälporganisationer som inte lyckas ta sig igenom den fientliga byråkratins irrvägar eller är upptagna med mer medievänliga projekt.

Haji Mohammad säger att hans enda framtidsdrömmar är att barnen ska få ett annorlunda liv än det han och lägret kan erbjuda dem.

– Jag älskar dem, men om ni kunde ta mina barn och ge dem ett bättre liv så skulle ni få dem direkt. ■